

Javaslat
a volt nagyvendéglő (később polgári iskola, majd Mátyás király utcai általános iskola, jelenleg raktár) épületének a települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Prof. Dr. Barna Gábor

..... (aláírás)

Kunszentmárton, 2019. augusztus 12.

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve: Barna Gábor
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Barna Gábor
Levelezési cím: 5440 Kunszentmárton, Városi Könyvtár
Telefonszám: 20/9206122
E-mail cím: gaborbarnadr@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság   egészség és életmód
 természeti környezet   kulturális örökség
 épített környezet   turizmus   sport
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 5440 Kunszentmárton, Mátyás király utca.
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
települési   **tájegységi**   **megyei**
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Az 1807-ben mezővárosi rangot és vásártartási kiváltságot kapott Kunszentmártonban komolyan 1831-ben vetődött fel egy komolyabb méretű vendégfogadó építése, amelyben vendégszobák, konyha, ivó helyiség, valamint az utasok lovainak és kocsijainak befogadására alkalmas istálló és fészker kapott helyet. Az 1832-ben elkészült, s a tanácsi jegyzőkönyvekben **nagyvendéglő**ként említett épületet a város bérbe adva üzemeltette. A sajtóban említik még **szállaként**, **nagyszállaként** is. Eredeti alaprajza a levéltári adatok között nem maradt fenn, de kifestésének, rendszeres renoválásának leírásai azonban megvannak. Az épület kifestésében több alkalommal közreműködött Baranyi András nevű „piktor”, akinek figurális képei díszítik a kunszentmártoni templomi lobogók egy részét, valamint a Józsa-család birtokában van egy, a magyaros Szent Erzsébetet ábrázoló szentképe is.

Az eredetileg klasszicista stílusban épült épület eredeti formában megmaradt része a mellvédes, dór oszlopokkal tagolt tornác.

Az épületet vaskályhakkal és kemencével fűtötték.

1910-ben a város a polgári iskolának adta át használatra, s az iskolai célnak megfelelő átalakításokat végeztek el az épületen. Az átadást megkönnyítette, hogy arra az időre készült el (1909. október 23.) Kunszentmártonban a 20. századi polgári igényeket is kielégítő Körös Szálló épülete, amit később járási tanácsként használtak. (S ma is arra vár, hogy a járási hivatalnak adjon otthont.)

Újabb átalakítás az 1950-es évek végén és az 1960-as években történt. Előbb a főtér felőli részhez az akkori gyermeklétszámhoz igazodva újabb osztálytermeket építettek. A 60-as években pedig a korábbi kétszárnyú ablakokat cserélték le hármas ablakokra.

Mindezek az átalakítások, még a hozzáépítés sem változtatta meg azonban az épület tömeghatását. Megmaradt a magas és hatalmas tetőzet. Az épület déli részénél, a padlásfeljárónál és pincelejárónál, valamint a volt igazgatói szobánál történt hozzáépítések, eresztoldások még ha funkcionálisan a maguk idejében szükségesek is voltak, mára szükségtelenül csúfítják a volt vendégfogadó épületét.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A mára iskolaként kiürült és méltatlanul kihasználatlan, illetőleg raktáraknak használt épület jobb sorsra érdemes, mint **városunk egyetlen megmaradt klasszicista épülete**, miután az egykori fehérgyarmati Tóth-udvarházat az osztályharc nevében 1953-ban lebontották, s helyére a szocreál stílusú gimnáziumot fölépítették.

A 19. században minden illusztris vendég, aki megfordult Kunszentmártonban, ott szállt meg, vagy ott étkezett. Kossuth Lajos itt-tartózkodásának emlékét márványtábla őrzi. Széchenyi István is járt a falak között.

Az épített örökség megóvása során könnyűszerrel, de nyilván nagy költséggel, visszaállítható az eredeti, vagy közel eredeti forma és állapot. Nemrég a város oda, az 1960-as évekbeli részbe tervezte a közkonyháját kialakítani. Ezzel együtt különösen, de ettől függetlenül is visszaállítható lenne az épület 19. századi formája és funkciója (vendéglátás) 21. századi technikai színvonalon.

A felújítás szükségességét nyomatékosítja, hogy a Gazdakör ugyanarra az udvarra néző épülete nagyszerűen felújított és kihasznált, valamint az a hatalmas igény, ami Kunszentmártonban a különböző árfekvésű szálláshelyekkel szemben fennáll.

A vendégfogadó helyiségeiben kialakítható mind a turizmus igényeinek megfelelő, alacsonyabb komfortfokozatú szálláshely, az egykori szállórészben pedig igényesebb, de akár a vadász, horgász, lovas turizmus, vagy a Szent Márton zarándokúttal elindult vallási turizmus, zarándoklatok igényeinek megfelelően magasabb komfortfokozatú szállás.

Külön terv készítendő a hatalmas padlástér, illetőleg a hatalmas pince hasznosítására.

Az udvar is az igényeknek megfelelően átalakítható.

Első lépésként a Kunszentmártoni Gimnázium és Szakképző Iskola diákjainak közreműködésével (Szabó Zoltán tanár, önkormányzati képviselő és Laczkó János tanár vezetésével) kitakarítottuk, a héjazat hiányzó cserepeit a legtöbb helyen pótoltuk.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

A nagyvendéglő épületéről nem jelent még meg önálló írás. Annál több képeslapon látszik viszont egykori formája. Fénykép őrizte meg a Kossuth-emléktábla avatását. A polgári iskola és az általános iskola időszakából már több fénykép készült.

Dr. Szabó János: „Üdvözlét Kun-Szent-Mártonból!” A kunszentmártoni képeslapok története egy évszázad tükrében. In: Barna Gábor – Pusztai Gabriella (szerk.) „...a Körös vizinek napkeleti partján...” Kunszentmárton, a mezőváros. Kunszentmárton, 2008. 426-456.

A 2019. évi levéltári kutatásai alapján Barna Gábor készül megírni az épület történetét.

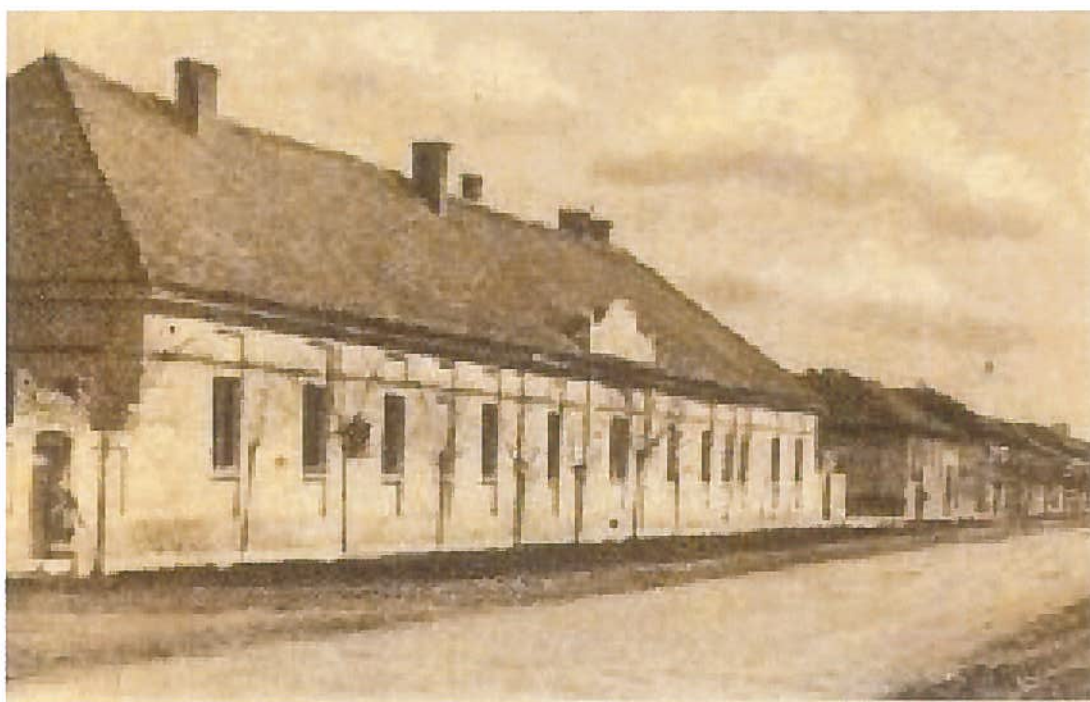
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A fényképfelvételeket Barna Gábor készítette.

Az egykori nagyvendéglő polgári iskolává átalakított homlokzata

A tornác oszlopai – mai állapot.

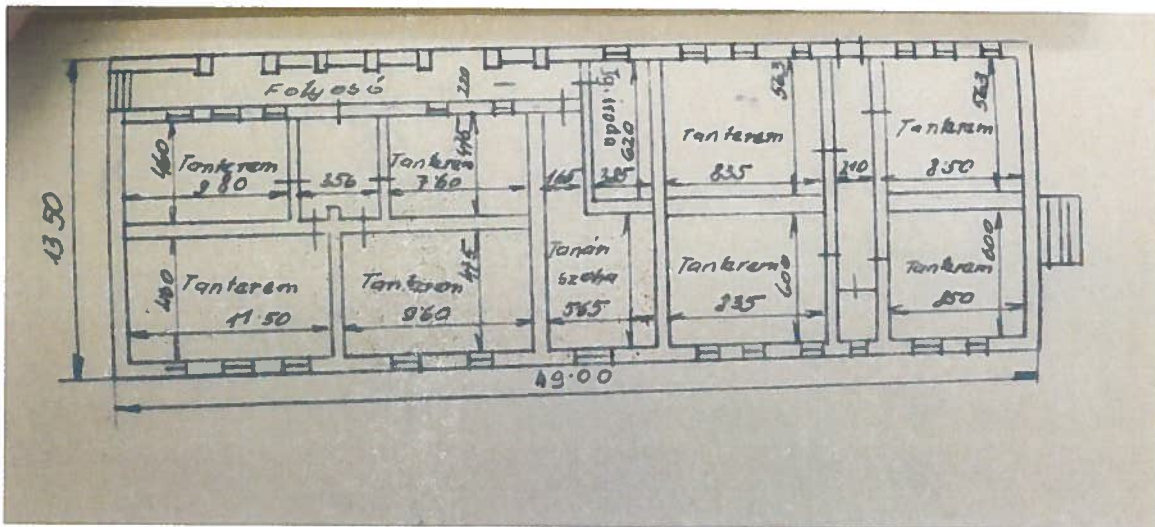
Az épület udvari homlokzata az utóbbi évtizedekben hozzáépített toldásokkal

Az egykori nagyvendéglő tornáca – mai állapot

Az iskolává átalakított egykori nagyvendéglő alaprajza 1948-ból

Az egykori nagyvendéglő pincéje, részlet

Az egykori nagyvendéglő pincéje – részlet

Az egykori nagyvendéglő pincéje - részlet

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

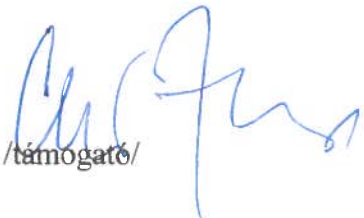
a volt nagyvendéglő (később polgári iskola, majd a Mátyás király utcai általános iskola) épületének a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételéhez

A mai Mátyás király utcai, egykori iskolaépületben régen fogadó működött, melyben alföldi toborzó körútja során megszállt Kossuth Lajos. E jeles eseménynek állít emléket az épületen található emléktábla.

A kunszentmártoni társulati polgári (fiú és leány) iskolát 1910-ben alapította Veress János elemi isk. igazgató, majd a szülők megalkották a fenntartó egyesületet. A község az iskola helyiségéül átengedte a nagyvendéglőt s azonkívül segélyezte is. Az épület átalakítási költségeit a községen kívül a takarékpénztárak és a régi Dalárda Alap nyújtották. A szerény támogatás mellett élő iskola igazgatója, Gaál Lajos tanári testületével együtt nagy munkát végzett, hogy az iskolát ne csak fenntartható, hanem fejlesszék is. A társadalom megértéssel támogatta. A kerület országgyűlési képviselői: előbb Kuna P. András, majd dr. Mezey Lajos kitarató pártfogásukkal mindig az intézet mellett állottak. Az iskolát a község és a környék gyermekei népesítették be. Az 1960-as évekig többszörös átalakításon esett át. Jelenleg az épület kihasználatlan, iskolai funkciója megszűnt, ugyanakkor a város egyetlen klasszicista stílusú épülete.

Ez úton támogatom az épületnek a kunszentmártoni értéktárba történő regisztrálását.

Kunszentmárton, 2019. 11. 20.

/támogató/

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

**a volt nagyvendéglő (később polgári iskola, majd a Mátyás király utcai általános iskola) épületének
a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételéhez**

A község tulajdonát képező Nagyvendéglő-fogadót egy Frank József nevű vállalkozó hasznobérelte. Tőle került át az épület Veres János tanító közbenjárásával, erőfeszítésével, a képviselő-testület meggyőzésével polgári iskolai helyiségül a község javára. Az épület tetejét a község renováltatta. A négy tanterem egy kisebbszerű előszoba belépővel, a tanári tanácskozó és igazgatói irodával az 1911-12. tanév elejére már teljesen elkészült. Jelenleg iskolai funkciója megszűnt, egyik részében a Gazdakör kapott helyet.

Támogatom a nagy múltú épület kunszentmártoni értéktárba helyezését.

Kunszentmárton, 2019. 11. 22.

Balczó Norbert
/támogató/